

مهر و اقتدار در خانواده

www.kebab.ir

[

محمد زارعی توپخانه

سرشناسه: زارعی توپخانه، محمد، ۱۳۵۸-
 عنوان و نام پدیدآور: مهر و اقتدار در خانواده: خانواده پایدار و خوشبخت / محمد زارعی توپخانه: به سفارش و نظارت مدیریت
 مطالعات و برنامه ریزی تہذیبی معاونت تہذیب و تربیت حوزه های علمیه.
 مشخصات نشر: قم: مرکز مدیریت حوزه های علمیه، ۱۳۹۷.
 مشخصات ظاہری: ۲۰۲ ص. ۵۱/۱۴/۵۱*۲۱ س. م.
 شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۱۶۳-۱۳-۲ ریال: ۹۰۰۰۰
 وضعیت فهرست نویسی: فیبا
 موضوع: خانواده - جنبه های روانشناسی
 موضوع: اقتدار - جنبه های اجتماعی
 موضوع: خانواده ها - جنبه های مذهبی - اسلام
 موضوع: خانواده ها - احادیث
 شناسه افزوده: مرکز مدیریت حوزه های علمیه. مدیریت مطالعات و برنامه ریزی تہذیبی.
 شناسه افزوده: مرکز مدیریت حوزه های علمیه.
 رده بندی کنگره: HQ۷۴۳/۱۷م۹۱۳۹۷
 رده بندی دیویی: ۳۰۶/۸۵
 شماره کتاب شناسی ملی: ۵۴۷۴۲۹۶

مهر و اقتدار در خانواده

به سفارش و نظارت:
 مدیریت مطالعات و برنامه ریزی تہذیبی معاونت تہذیب و تربیت حوزه های علمیه
 مؤلف: محمد زارعی توپخانه
 ناشر: مرکز مدیریت حوزه های علمیه
 نوبت چاپ: دوم، بهار ۱۴۰۰
 شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

* تمامی حقوق برای معاونت تہذیب و تربیت حوزه های علمیه محفوظ است *

نشانی: قم، جمکران، خیابان انتظار، مجتمع دارالولاية،
 معاونت تہذیب و تربیت حوزه های علمیه
www.tahzib-howzeh.ir

انتشارات: ۲۷۷۲۵۵۴۷-۰۲۵
 مؤسسه انتشارات حوزه های علمیه
 تلفن تماس: ۲۷۷۲۰۸۶۰-۲۷۷۲۵۴۷۲-۰۲۵
 نشانی فروشگاه اینترنتی
www.NashreHowzeh.ismc.ir
 نشر حوزه در ایستا و اینستاگرام
 @Nashre_Howzeh

فهرست مطالب

پیشگفتار.....	۹
---------------	---

فصل اول: اهمیت تشکیل خانواده و ساختار آن

مقدمه.....	۱۳
اهداف تشکیل خانواده.....	۱۴
۱. سازندگی اخلاقی و معنوی.....	۱۴
۲. آرامش روانی.....	۱۶
۳. تنظیم رفتار جنسی.....	۱۸
۴. تربیت فرزند.....	۱۹
ساختار خانواده.....	۲۰
۱. مرزهای خانواده.....	۲۱
۲. نقش‌های خانواده.....	۲۳
۳. سلسله مراتب قدرت.....	۲۴
خلاصه فصل.....	۲۵

فصل دوم: ساختار قدرت در خانواده

مقدمه.....	۲۹
تعریف ساختار قدرت.....	۳۲
تعریف اقتدار.....	۳۴
اهمیت موضوع.....	۳۶
پیشینه بحث.....	۳۸

۴۷	نظریه‌های مختلف درباره‌ی ساختار قدرت خانواده
۴۷	۱. دیدگاه سیستمی
۴۹	۲. تئوری تفکیک نقش‌ها
۵۲	۳. دیدگاه فمینیست‌ها
۵۴	۴. تئوری مبادله
۵۵	۵. جامعه‌پذیری جنسیت
۵۷	۶. الگوی مهر و اقتدار
۵۹	خلاصه فصل

فصل سوم: دیدگاه اسلام درباره‌ی ساختار مسؤولیت (قدرت) در خانواده

۶۵	۱. اسلام و ضرورت ساختار مسؤولیت (قدرت) در خانواده
۶۹	۲. اسلام و توزیع ساختار مسؤولیت (قدرت) در خانواده
۷۷	۳. اسلام و الگوی ساختار مسؤولیت (قدرت) در خانواده
۷۷	الف) اسلام و الگوی پدر مرکزی والدین سالاری
۸۲	ب) پژوهش‌های تجربی و الگوی دموکراتیک مرد مقید
۸۸	خلاصه فصل

فصل چهارم: تاثیر تفاوت‌های جنسیتی بر ساختار قدرت در خانواده

۹۳	۱. علوم تجربی و تفاوت‌های جنسیتی
۹۸	نظریه‌های عمده‌ی تفاوت‌های جنسیتی
۱۰۳	۲-۴. اسلام و تفاوت‌های جنسیتی
۱۰۴	الف. تفاوت‌های زیستی، روان‌شناختی
۱۰۷	ب. عامل اقتصادی
۱۱۱	خلاصه فصل

فصل پنجم: نقش‌های خانواده

۱۱۵	الگوی مهر و اقتدار
۱۱۵	۱. زوجین و الگوی مهر و اقتدار
۱۱۵	۱-۱. منابع دینی
۱۲۱	۱-۲. منابع روان‌شناسی
۱۳۴	۲. فرزندان و الگوی مهر و اقتدار
۱۳۴	۲-۱. منابع دینی
۱۳۸	۲-۲. منابع روان‌شناسی
۱۴۲	خلاصه فصل

فصل ششم: الگوی مهر و اقتدار و شیوه‌های نهادینه کردن آن

۱۴۷	۱. وظایف مردان
۱۴۷	۱-۱. ارتباط کلامی
۱۵۱	۱-۲. ارتباط غیر کلامی
۱۶۴	۱-۳. تکیه‌گاه بودن
۱۶۸	۲. وظایف زنان
۱۶۸	۲-۱. پذیرندگی
۱۷۸	۲-۲. هنر دل‌ربایی
۱۸۵	خلاصه فصل
۱۸۶	فهرست منابع و مأخذ
۱۸۶	منابع فارسی
۱۸۹	مقالات و پایان‌نامه‌ها
۱۹۳	منابع عربی
۱۹۵	منابع لاتین

پیشگفتار

سلسله مراتب قدرت و شیوهی توزیع ساختار قدرت در خانواده از مباحث میان رشته‌ای است که در طول تاریخ، اندیشمندان علوم انسانی بدان پرداخته و دیدگاه‌های مختلفی در مورد آن ارائه کرده‌اند. مراجعه به مطالعات صورت گرفته، نشان می‌دهد که الگوی جامع توزیع ساختار قدرت در خانواده از منظر آموزه‌های اسلامی که ناظر به دیدگاه‌های مختلف باشد، ارائه نگردیده است. بنابراین، معرفی الگوی ساختار مسئولیت (قدرت) در خانواده از منظر آموزه‌های اسلامی با نگرش به دیدگاه‌های مختلف و راهکارهای نهادینه کردن آن در خانواده، ضرورتی انکارناپذیر است. از سوی دیگر، با توجه به دغدغه‌های مذهبی طلاب، ارائه‌ی این الگو در میان خانواده‌های طلاب از اهمیت بیشتری برخوردار است؛ بنابراین پژوهش حاضر با هدف ارائه‌ی الگوی ساختار قدرت در خانواده از منظر آموزه‌های اسلامی به رشته تحریر درآمده است و ضمن معرفی ساختار «پدرمرکزی والدین سالار» در خانواده، با رویکردی دینی و روان‌شناختی به تبیین یافته‌ی فوق می‌پردازد. ساختار مذکور بر مبنای الگوی

۱. این اصطلاح توسط ازویاب کتاب، حجت الاسلام دکتر مهدی محمدی صیفار به جای واژه دموکراتیک جعل گردید که نزدیک به الگوی اسلامی توزیع مسئولیت در خانواده است. به نظر می‌رسد واژه‌ی «والدین سالار» نسبت به بقیه اصطلاح‌ها بهتر باشد؛ از آن‌رو که ضمن آن‌که به مشورت والدین و فرزندان در خانواده اشاره دارد؛ با این حال، محوریت را به والدین می‌دهد. بدین صورت که پدر و مادر ملزم نیستند در تمام تصمیم‌ها با فرزندان مشورت کنند، بلکه می‌توانند در بعضی از تصمیم‌ها آن‌ها را مشارکت داده و در بعضی نیز بدون مشارکت آنان تصمیم‌گیری کنند. پس از مشارکت، این پدر است که تصمیم نهایی را می‌گیرد.

مهر و اقتدار که ناشی از تفاوت در نیازهای زیستی، روان‌شناختی، فرهنگی و اقتصادی است، تبیین می‌گردد.

بنابراین، پژوهش حاضر در دو بخش نظری و کاربردی ارائه می‌گردد. در بخش نظری، ضمن پرداختن به کلیات، تعاریف و نظریه‌های گوناگون با مراجعه به منابع دینی و روان‌شناسی و ساختار قدرت در خانواده تبیین می‌گردد. در بخش کاربردی، ضمن ارائه الگوی مهر و اقتدار در خانواده، به طور عملیاتی و رفتاری، راه‌کارهای نهادینه کردن آن نیز ارائه می‌گردد. نوشته‌ی حاضر، یک اثر پژوهش محور است و در صدد است منبع نظری، کاربردی در زمینه‌ی ساختار قدرت در خانواده، به مشاوران محترم ارائه نماید تا ضمن بینش‌افزایی، به طور عملیاتی شیوه‌های نهادینه کردن ساختار قدرت در خانواده و الگوی مهر و اقتدار مبتنی بر آن را در میان خانواده‌های طلاب جوان آموزش دهد. در عین حال، مطالعه‌ی اثر مذکور برای اساتید، مربیان، دانشجویان، طلاب و زوجین می‌تواند مفید باشد.

این کتاب در شش فصل آماده شده و به مباحث زیر می‌پردازد: اهمیت تشکیل خانواده و ساختار آن، ساختار قدرت در خانواده، دیدگاه اسلام درباره‌ی ساختار مسئولیت (قدرت) در خانواده، تأثیر تفاوت‌های جنسیتی بر ساختار قدرت در خانواده، نقش‌های خانواده و الگوی مهر و اقتدار و شیوه‌های نهادینه کردن آن. در پایان از پژوهش‌گر محترم، جناب آقای محمد زارعی که تألیف کتاب را بر عهده داشتند و نیز از ارزیابی حجت الاسلام والمسلمین مهدی محمدی صیفار تقدیر و تشکر می‌شود.